

Marek Weresa

Chrześcijańskie świadectwo w perspektywie rozwoju mediów społecznościowych. Próba syntezy współczesnej refleksji teologicznej

Łódzkie Studia Teologiczne 27/1, 177-188

2018

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

KS. MAREK WERESA

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa

CHRZEŚCIJAŃSKIE ŚWIADECTWO W PERSPEKTYWIE ROZWOJU MEDIÓW SPOŁECZNOŚCIOWYCH PRÓBA SYNTEZY WSPÓŁCZESNEJ REFLEKSJI TEOLOGICZNEJ

Słowa kluczowe: świadectwo chrześcijańskie, media społecznościowe, Kościół, Benedykt XVI

1. Wprowadzenie. 2. Chrześcijańskie świadectwo. 3. Media społecznościowe. 4. Współczesna refleksja teologiczna. 5. Zakończenie

1. WPROWADZENIE

Jesteśmy świadkami i uczestnikami niezwykłego postępu w dziedzinie mediów i związanych z tym technologii. Jednym z tego przejawów jest dynamiczny rozwój mediów społecznościowych¹. Kościół katolicki, odpowiadając na znaki czasu, posługuje się i tą formą społecznego komunikowania, głosząc orędzie Dobrej Nowiny. Nauczycielski Urząd Kościoła wyraża swoje stanowisko wobec nowych wyzwań czasu, do których należą *social media* i szeroko pojęte nowe sposoby komunikowania. Kościelna perspektywa spojrzenia na zagadnienia nauk o komunikowaniu przybiera interdyscyplinarny charakter, m.in. teologiczny, deontologiczny, medioznawczy i politologiczny². Papież współczesnej epoki (Jan Paweł II, Benedykt XVI, Franciszek) przypominają nam, że wiara powinna przenikać całe życie chrześcijanina i obejmować również nowe, nieznane dotychczas przestrzenie, w których uczeń Chrystusa jest wyzwany do składania czytelnego świadectwa

¹ M. Brzozowska-Woś, *Media społecznościowe a wizerunek marki*, Journal of Management and Finance 11 (2013), nr 1/1, 56–59.

² R. Leśniczak, *Media i Franciszek – refleksje po dwóch latach pontyfikatu*, w: *Chrześcijańska kultura, myśl i edukacja*, red. B. Bogołębska, M. Worsowicz, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2016, 41–56; R. Leśniczak, „*Technical*” and *deontological aspects of journalistic programmes*, *Kultura – Media – Teologia* nr 18, 2014, 80–81, http://kmt.uksw.edu.pl/media/pdf/kmt_2014_18_lesniczak.pdf [dostęp: 22.08.2017].

swojej obecności. Benedykt XVI w jednym z orędzi na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu podkreślił, że „Bóg ma prawo mieszkać w każdej epoce, ażeby dzięki nowym formom komunikacji mógł On wędrować ulicami miast i stać na progach domów i serc”³.

Niniejszy artykuł jest próbą zaprezentowania ważniejszych punktów refleksji teologicznej odnoszących się do zagadnienia obecności chrześcijan i ich świadectwa w mediach społecznościowych. Analiza obejmuje w zasadniczej mierze współczesne dokumenty Kościoła katolickiego oraz treść orędzi papieża Benedykta XVI na Dzień Środków Społecznego Przekazu. Autor odwołuje się również do publikacji wybranych polskich medioznawców podejmujących zagadnienia teologicznego spojrzenia na współczesne procesy komunikowania. Metodologia badań obejmuje metodę analizy zawartości i metodę syntezy. Ramy czasowe obejmują okres od 2002 r., kiedy opublikowany został dokument Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu *Kościół a Internet*. Końcową datą jest 2014 r., czyli rok ogłoszenia przez papieża Franciszka Orędzia na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu *Przekaz w służbie autentycznej kultury spotkania*.

2. CHRZEŚCIJAŃSKIE ŚWIADECTWO

Papież Benedykt XVI w posynodalnej Adhortacji apostołskiej *Verbum Domini* zwrócił uwagę na znaczenie chrześcijańskiego świadectwa. Kościół nieustannie bierze udział w misji ewangelizacyjnej, która nie ma kresu. Złożony charakter obecnej sytuacji wzywa chrześcijan do jeszcze silniejszego zaangażowania w proces głoszenia Ewangelii w nowszych formach. Papież zauważa, iż „istnieje ścisły związek między świadectwem Pisma jako zapisem tego, co Słowo Boże mówi o sobie, a świadectwem życia wierzących. Jedno zakłada drugie i do niego prowadzi. Świadectwo chrześcijańskie przekazuje Słowo, o którym mówią Pisma. Pisma z kolei objaśniają świadectwo, które, dawane własnym życiem, stanowi powołanie chrześcijan. W ten sposób ci, którzy spotykają wiarygodnych świadków Ewangelii, przekonują się o skuteczności słowa Bożego w tych, którzy je przyjmują”⁴. Dzisiejsze świadectwo wierzących, mimo zmieniających się życiowych uwarunkowań, powinno mieć ścisły związek z Bogiem i Jego Słowem.

Z kolei papież Franciszek wskazał, że dawanie świadectwa jest istotą misji Kościoła, który w przeciwnym razie stałby się jedynie „sterylnym uniwersyte-tem religii”. Kościół jako wspólnota wierzących podąża za Chrystusem, o którym świadczy. Franciszek podkreśla, że „nie można zrozumieć chrześcijanina, który nie byłby świadkiem, nie dawał świadectwa”⁵. Ojciec Święty wskazał, iż męczeństwo pochodzi z greckiego słowa *martyr*, które oznacza świadectwo. Życie człowieka

³ Benedykt XVI, *Orędzie na 44. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu 2010 r.* „Kapłan i duszpasterstwo w cyfrowym świecie: nowe media w służbie Słowa”.

⁴ Benedykt XVI, *Verbum Domini*, nr 97.

⁵ Franciszek, *Homilia w Domu św. Marty w dn. 6 maja 2014 r.*, http://www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/homilie/swmarta_06052014.html [dostęp: 22.08.2017].

wierzącego wiedzie drogą świadczenia w wierze za Jezusem, by o Nim zaświadczyć. Chrześcijanin poprzez świadectwo może niejako przekazywać życie, które on sam otrzymał od Jezusa Chrystusa⁶.

Zdaniem Bogusława Drożdża, pojęcie świadectwa oznacza przekaz swoistej „porcji”, która, dochodząc do odbiorcy, wywołuje w nim konieczność wyboru: akceptacji bądź jej braku. Warto zaznaczyć, iż reakcją na posłaną przez świadka informację nigdy nie jest obojętność odbiorcy. Świadectwo należy rozumieć jako pozostawienie śladu poprzez przekazywanie „porcji” czegoś, co jest aprobowane lub odrzucane. Należy jeszcze od świadectwa w ogólności odróżnić świadectwo chrześcijańskie. Jego specyfiką, czyli różnicą gatunkową, jest to, iż przedstawiona wcześniej „porcja” bądź informacja, należy do obszaru dóbr chrześcijańskich, związanych z Osobą Jezusa Chrystusa⁷.

W Ewangelii wg św. Mateusza czytamy: „Lecz kto się Mnie zaprze przed ludźmi, tego zaprę się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie” (Mt 10, 33). Jezus Chrystus, będąc na ziemi, zakładając swój Kościół, przygotowywał również swoich uczniów, wyznawców do tego, aby byli świadkami. Zbawiciel świata wzywał i nieustannie apeluje do swoich wyznawców, aby byli oni autentycznymi świadkami Chrystusa i Jego Kościoła. Do każdego, kto stanie się prawdziwym świadkiem, „kto się przyzna do Mnie przed ludźmi, przyznam się i Ja przed moim Ojcem, który jest w niebie” (Mt 10, 32). Naśladowanie Chrystusa jest bowiem wypełnianiem woli Pana Boga poprzez sprawiedliwe życie, w każdych warunkach, aż po cierpienie i śmierć za wiarę. Za przykład najpełniejszej definicji chrześcijańskiego świadectwa może posłużyć fragment z Orygenesusa: „Każdego, który świadczy o prawdzie słowami, czynami czy propaguje ją w jakikolwiek inny sposób, słusznie można nazwać świadkiem – męczennikiem [...] Sam bowiem Zbawiciel, wstępując do nieba, nazwał męczennikami wszystkich, dających świadectwo sprawom o Nim głoszonym, gdyż mówił do Apostołów: będziecie moimi świadkami”⁸.

Wiara wymaga od człowieka odpowiedzi w postaci konkretnych czynów czy postaw. Stanowi ona akt osobowy, jest wolną odpowiedzią człowieka na inicjatywę Pana Boga, który się objawia. *Katechizm Kościoła Katolickiego* (KKK) tak podaje: „Wiara nie jest jednak aktem wyizolowanym. Nikt nie może wierzyć sam, tak jak nikt nie może żyć sam. Nikt nie daje wiary samemu sobie, tak jak nikt nie daje sam sobie życia. Wierzący otrzymał wiarę od innych i powinien ją przekazywać innym. Nasza miłość do Jezusa i ludzi skłania nas do mówienia innym o naszej wierze. Każdy wierzący jest jakby ogniwo w wielkim łańcuchu wierzących. Nie mogą wierzyć, jeśli nie będzie im umacniała wiara innych, a przez swoją wiarę przyczyniam się do podtrzymywania wiary innych”⁹. Tą misją jest według *Katechizmu* „szukanie Królestwa Bożego przez zajmowanie się sprawami świeckimi i kierowanie

⁶ Tamże.

⁷ B. Drożdż, *Skuteczność świadectwa chrześcijańskiego w kontekście aktualnych wyzwań społeczno-kulturowych*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, red. W. Przygoda, Lublin 2012, 314.

⁸ Cyt. za: D. Karłowicz, *Arcyparadoks śmierci*, Warszawa 2007, 109.

⁹ KKK 166.

nimi po myśli Bożej¹⁰. Zadaniem osób świeckich jest rozświetlanie spraw doczesnych i takie kierowanie nimi, aby się dokonały i rozwinęły po myśli Chrystusa oraz służyły chwale Stwórcy i Odkupiciela¹¹. Inicjatywa chrześcijan jest szczególnie ważna, Kościół może bowiem dotrzeć z prawdą Ewangelii w rzeczywistość społeczną, polityczną czy ekonomiczną¹². Kościół zwraca uwagę na ważność świadectwa chrześcijan, często bowiem tylko uczniowie Chrystusa mogą dotrzeć z Dobrą Nowiną do drugiego człowieka. Dzięki ich świadectwu inni mogą usłyszeć Ewangelię i poznać Zbawiciela¹³.

Sakrament chrztu i bierzmowania, które włączają we wspólnotę Kościoła, które uzdolniają do dawania świadectwa wyznawanej wiary, wyciskają w duszy człowieka niezatarte duchowe znamię. Misja świadczenia o Chrystusie przybiera charakter imperatywu, który ma prowadzić do wyznawania wiary poprzez słowa i czyn¹⁴.

Zadaniem osób świeckich jest posłanie, by angażując się w życie społeczne, przyczyniali się do wzrastania królestwa Bożego wśród ludzi. Mając udział w kapłaństwie Chrystusa (powszechnym kapłaństwie wiernych), wynikającym z mocy sakramentów chrztu i bierzmowania, zabiega o to, żeby ludzie w ich otoczeniu, czy będzie to szkoła, studia, rodzina, zakład pracy, poznali Ewangelię i nauczyli się kochać Chrystusa. Swoją wiarą wpływają na kształt społeczeństwa, gospodarki czy polityki. Osoba świecka czynnie uczestniczy w życiu Kościoła, podejmując różne inicjatywy i zadania, angażując się w różne grupy działające przy Kościele¹⁵.

3. MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE

Media społecznościowe są określeniem odnoszącym się do ogólnie pojętego korzystania z internetowych i mobilnych technologii, które przekształcają komunikację w interaktywny dialog¹⁶. Można je zdefiniować jako grupę bazujących na internetowych rozwiązaniach aplikacji, które opierają się na ideologicznych i technologicznych podstawach Web 2.0, i które to umożliwiają tworzenie i wymianę wygenerowanych przez użytkowników treści. Media społecznościowe to media do społecznościowych interakcji w postaci rozbudowanego zestawu narzędzi komunikacyjnych wykraczających poza dotychczasową komunikację społeczną. Dzięki wszechobecnej dostępności i skalowalności technik komunikacyjnych,

¹⁰ Tamże, 898.

¹¹ Tamże.

¹² KKK 899.

¹³ KKK 900.

¹⁴ Sobór Watykański II, *Dekret o misyjnej działalności Kościoła, Ad gentes divinitus*, 11; KKK 2473.

¹⁵ *YOUCAT POLSKI Katechizm Kościoła Katolickiego Dla Młodych*, nr 139, 454.

¹⁶ *Media społecznościowe*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Media_spo%C5%82eczno%C5%9Bciowe [dostęp: 22.08.2017].

media społecznościowe diametralnie zmieniły sposób komunikacji zarówno organizacji, społeczności, jak i indywidualnych użytkowników oraz stały się naturalnym miejscem wymiany informacji¹⁷.

Nowość w Web 2.0 to sposób ich redagowania – czytelnicy witryn stają się ich twórcami. Jesteśmy świadkami powstania nie tyle nowego internetu, ile nowej metody wypełniania stron www treścią. W takim układzie chodzi o zbiorową współpracę, współtworzenie aplikacji czy rozwiązań technologicznych. Internet jest platformą łączącą ludzi. Jako przykłady serwisów można podać zagraniczne: Digg, Flickr, Twitter, Second Life, MySpace, Facebook, Google+; oraz polskie: Grono, Nasza Klasa, Filmweb. W Web 2.0 ważna jest interaktywność – komentarze, polubienia, dyskusje. Media społecznościowe z tego właśnie powodu określa się jako dynamiczne, w porównaniu ze stronami z okresu Web 1.0, kiedy tego typu funkcje były niedostępne. Treści w serwisach zaczęto oznaczać za pomocą słów kluczowych (tagów). Wokół określonych stron www zaczęły się tworzyć rozbudowane społeczności, których członkowie utrzymują ze sobą kontakty. Web 2.0 to również blogi, Wikipedia, narzędzia przechowywania plików audio i video jak YouTube¹⁸.

Serwisy społecznościowe wpisują się kategorię nowych mediów i są prawdziwym kulturowym i społecznym fenomenem. Są one określane jako sieci społecznościowe oraz media społecznościowe, aczkolwiek nie należy ich interpretować jako mediów w tradycyjnym ujęciu. W omawianym przypadku słowo „media” oznacza narzędzie, środek, element techniczny, który pomaga w komunikacji. Media społecznościowe można określić jako formy naturalnej, nieskrępowanej wymiany informacji w internecie pomiędzy osobami na temat wspólnych zainteresowań. Celem udziału może być również chęć bycia lepiej poinformowanym¹⁹.

Komunikacja rozumiana jako transmisja ma formę monologu. Według Andrzeja Adamskiego, obecnie ten rodzaj komunikowania postrzegany jest jako anachronizm, właściwy tradycyjnym mediom masowym. Komunikacja mająca formę interakcji jest negocjacją – wymianą poglądów, idei, która wiedzie do ustanowienia znaczenia i/lub do ustalenia interpretacji. Komunikowanie w takiej formie jest dialogiem i stwarza wielokierunkowe relacje pomiędzy zaangażowanymi w nie podmiotami. Komunikowanie w pierwszej i drugiej formie zakłada i podkreśla jego interpersonalny charakter. Wyraźnie to widać w idei Web 2.0, której emanacją są media społecznościowe²⁰.

Podstawowym celem mediów społecznościowych jest łączenie ludzi, budowanie relacji. W ostatnich latach byliśmy świadkami gwałtownych przemian, które sprawiły, że media społecznościowe stały powszechnie dostępne. Temu procesowi towarzyszył również dynamiczny rozwój urządzeń, które pozwalają użytkownikom na swobodne korzystanie z mediów najnowszej generacji. Łatwość,

¹⁷ Tamże.

¹⁸ J. Kloch, *Zastosowanie najnowszych technologii Web 2.0*, w: *Media w Kościele i Kościół w mediach. Edukacja medialna, dziennikarska i w zakresie public relations oraz zastosowania Web 2.0 w Kościele w Polsce* red. M. Przybysz, J. Kloch, Katowice 2012, 59–60.

¹⁹ M. Laskowska, *Nowe media w duszpasterstwie*, w: *Media w duszpasterstwie*, red. M. Przybysz, T. Wielebski, Warszawa 2014, s. 201.

²⁰ A. Adamski, *Media w analogowym i cyfrowym świecie*, Warszawa 2012, 101.

z jaką zakłada się i utrzymuje na portalach społecznościowych konta, jak również możliwość dostosowywania ich do naszego życia codziennego czy zawodowego – sprawiają, że media społecznościowe są niespotykanymi dotąd narzędziami pozwalającymi osiągnąć osobistą i zawodową satysfakcję²¹.

4. WSPÓŁCZESNA REFLEKSJA TEOLOGICZNA

Andrzej Adamski zauważa, iż przemyślaną, całościową i spójną koncepcję spojrzenia na media i internet w szerszym kontekście rozwoju technicznego oraz wyznań, jakie ze sobą niesie, proponuje Kościół katolicki. Autor zaznaczył, iż Kościół podchodzi do sieci internetowej z realizmem i zaufaniem, widząc w nim narzędzie, a nie cel sam w sobie. Dostrzeżono olbrzymi pozytywny potencjał, który tkwi w internecie i jest przede wszystkim źródłem korzyści. Może on również być środkiem do rozwiązywania problemów ludzkich, wspierania integralnego rozwoju osoby, tworzenia świata rządzącego się sprawiedliwością, pokojem i miłością. To wszystko może zostać spełnione, jeśli zachowane są jasne i zdrowe zasady etyczne, szczególnie cnota solidarności. W etycznej ocenie kluczowe stają się osoba i wspólnota. Samo spojrzenie Kościoła na media, w tym na internet, ewaluowało – od początkowej nieufności do postawy optymistycznego realizmu. Jednak w tej przemianie dostrzegano zagrożenia związane z rozwojem techniki i dostępu do sieci internetowej. Internet może nie tylko łączyć ludzi, ale również dzielić, stając się narzędziem nienawiści, podziałów. Obszary problematyczne obejmują m.in.: cyfrową przepaść, kulturowe przemiany, natłok informacji. Kościół zwraca uwagę również tym, którzy są odpowiedzialni za kontrolę internetu i regulacje prawne, formułuje więc pod ich adresem odpowiednie zalecenia i wnioski²².

Stosunek Kościoła wobec mediów przeszedł swoistą ewolucję. Media stały się narzędziem ewangelizacji, jak również propagowania idei i nauki. Wspólnota Kościoła bardzo szybko zaczęła dostrzegać możliwości, jakie oferują media społecznościowe. Nowe formy, które daje sieć Web 2.0, stanowią zupełnie nową filozofię obecności w internecie. Poza dostrzeganiem zagrożeń, Kościół upatruje w mediach społecznościowych okazji do czynienia dobra i dawania świadectwa o Jezusie Chrystusie. Grzegorz Łęcicki zauważa, że wykorzystywanie mediów rozumiane jest jako istotna część apostołstwa. W świecie postępu technologii komunikacyjnych, który znacząco zmienia oblicze ziemskiego globu oraz wywiera znaczący wpływ na nasze rozumienie otaczającego świata, postrzeganie Boga, człowieka, pojmowanie moralności, wartości duchowych, sensu ludzkiej aktywności, wymusza postawę dialogu, wymiany myśli i poglądów, oraz kształtowania opinii publicznej. Media w rozumieniu Kościoła stanowią narzędzie owego dialogu ze światem²³.

Kościół katolicki upatruje w internecie narzędzie, dzięki któremu może dotrzeć z orędziem Dobrej Nowiny do ludzi już uformowanych przez współczesną

²¹ P. Levinson, *Nowe nowe media*, Kraków 2010, 21–32.

²² A. Adamski, dz.cyt., 140–143.

²³ G. Łęcicki, *Kościół a media*, w: *Media w duszpasterstwie...*, dz.cyt., 94.

kulturę medialną. Media jawią się jako narzędzie ewangelizacji i katechezy, dają szansę przezwyciężania izolacji. Obecnie media społecznościowe służą kontaktom międzyludzkim. Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu wskazuje, iż osoby wierzące mogą wspierać się i zachęcać właśnie przez media. Kościół może pomóc zarówno katolikom, jak i niekatolikom; jednak niezbędny jest wybór i przekaz za pomocą tego medium użytecznych danych. Dzięki mediom jak i serwisom społecznościowym Kościół otrzymuje narzędzie komunikacji w stosunku do szczególnych grup, z którymi kontakt jest utrudniony²⁴. Ludzie świeccy nie mogą zapominać o obowiązku ujawniania swego zdania w sprawach, które dotyczą Kościoła jak również szeroko pojmowanej sfery mediów²⁵.

Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu zwraca uwagę, że „ważne jest także, aby ludzie we wszystkich strukturach Kościoła korzystali twórczo z Internetu, wypełniając swe zobowiązania i pomagali wypełniać misję Kościoła”²⁶. Aby świadectwo chrześcijan było autentyczne, człowiek sam musi najpierw spotkać Chrystusa. Żywa wiara rozwijana przez osobistą modlitwę, Eucharystię i sakrament pojednania, kontakt z Bożym słowem, zgłębianie doktryny chrześcijańskiej i służbę drugiemu człowiekowi, są umocnieniem do dawania chrześcijańskiego świadectwa. Jest to o tyle ważne, w cyberprzestrzeni człowiek bowiem, co najmniej w takim stopniu jak nigdzie indziej, może być wezwany do pójścia pod prąd, praktykowania antykultury, a nawet cierpienia prześladowania ze względu na to, co prawdziwe i dobre²⁷.

Jan Paweł II w Liście apostolskim *Il Rapido sviluppo* (*Szybki rozwój*) wskazywał na potrzebę wykorzystania mediów w celu szerzenia Ewangelii oraz zespolenia Orzędzia Zbawienia z „nową kulturą”, którą potężne narzędzia komunikowania tworzą i nagłaśniają²⁸. Posługiwanie się techniką i technologią, które należą do nowych form komunikacji, jest integralną częścią misji wspólnoty Kościoła w nowym tysiącleciu. Chrześcijanie uczynili znaczący postęp w wykorzystywaniu mediów m.in. do ewangelizacji²⁹.

Chrześcijanie są wezwani do głoszenia wszystkim Ewangelii Zbawienia. Dlatego też przyjmują możliwości, jakie dają narzędzia społecznego przekazu. Są one drogą daną opatrnościowo przez Boga naszym czasom i służą powiększeniu jedności i uczynienia przepowiadania bardziej sugestywnym. Media winny być wykorzystywane przez wierzących z *geniuszem wiary i w posłuszeństwie światłu Ducha Świętego*³⁰. Dzięki takiej postawie mogą przyczynić się do ułatwienia szerzenia Ewangelii i uczynić skuteczniejszymi więzi jedności między wspólnotami kościelnymi³¹.

²⁴ Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu, *Kościół a Internet*, nr 5.

²⁵ Tamże, nr 6.

²⁶ Tamże, nr 10.

²⁷ Tamże, nr 11.

²⁸ Jan Paweł II, *List Apostolski do odpowiedzialnych za środki społecznego przekazu Il Rapido sviluppo* (*Szybki Rozwój*), nr 2, dalej cytowanie: SR.

²⁹ Tamże, nr 2.

³⁰ Tamże, nr 6.

³¹ Tamże.

Wykorzystywanie mediów do szerzenia Ewangelii, wartości religii stanowi odpowiedź na wezwanie Pana, który wzywał swoich uczniów, aby szli na cały świat i głosili Ewangelię wszelkiemu stworzeniu³². Osoby wierzące posługujące się mediami, pracujące w mediach powinny być profesjonalistami zdolnymi do dialogu z szerokim światem mass mediów. Papież zaznacza, że wszyscy są odpowiedzialni za pozytywny rozwój mediów na służbie dobra wspólnego³³.

W końcowej części listu znajdujemy wymowne wezwanie, które dzisiaj, w kontekście rozwoju mediów społecznościowych, nabiera szczególnego znaczenia: „Jako wierzący nie możemy lękać się nowych technologii. Pan Bóg dał je nam do naszej dyspozycji, aby zapoznawać z prawdą, o naszej godności i o naszym przeznaczeniu jako dzieci Bożych. Poprzez media winien dokonywać się przekaz orędzia nadziei, łaski i miłości Chrystusa. W przemijającym i ciągle zmieniającym się świecie zachować należy perspektywę wiecznego życia, której żaden ze środków społecznego przekazu nie będzie mógł nigdy bezpośrednio osiągnąć”³⁴.

Papież Benedykt XVI również często odnosił się w swoim nauczaniu do tematu nowych technologii, do których możemy zaliczyć media społecznościowe. W Orędziu na 43. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu wskazał, iż są one źródłem korzyści, pomagają w kontaktach międzyludzkich, ułatwiają rozwój nauki, przyczyniają się do postępu społecznego. Zaspokajają również podstawowe pragnienie człowieka, jakim jest nawiązywanie relacji z innymi ludźmi. Jednocześnie papież zaznaczał, że w świecie komunikacji należy rozpowszechniać kulturę poszanowania, dialogu i przyjaźni. Na zakończenie orędzia Papież wezwał młodych katolików, aby do cyfrowego świata wnosili świadectwo swojej wiary. Obowiązkiem człowieka wierzącego jest wprowadzanie w kulturę środowiska komunikacyjno-medialnego wartości, na których opiera swe życie. To właśnie na młodych, którzy z taką łatwością posługują się nowymi środkami komunikacji, spoczywa obowiązek ewangelizacji „cyfrowego kontynentu”. Wobec rówieśników powinni być głosicielami Dobrej Nowiny o Bogu. Benedykt XVI wzywa, aby człowiek obecny w medialnym świecie był zwiastunem wiary, która jest odpowiedzią na wszelkie ludzkie pragnienia³⁵.

Temat nowych mediów i rozwój technologii były tematem kolejnych papieskich orędzi. Dzięki obecności w mediach ludzi wierzących, mogą oni w coraz większym stopniu w imię Jezusa Chrystusa Zmartwychwstałego, zbliżyć się do drugiego człowieka³⁶. Przebywanie w świecie cyfrowym wzywa do bycia osobą autentyczną i refleksyjną, „co więcej, dynamika właściwa sieciom społecznościowym ukazuje, że osoba jest zawsze zaangażowana w to, co komunikuje. Kiedy osoby wymieniają się informacjami, dzielą się już sobą, swoją wizją świata, nadziejami, ideałami.

³² Mk 16, 15.

³³ SR, nr 7; 10.

³⁴ Tamże, nr 14.

³⁵ Benedykt XVI, *Orędzie na 43. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu 2009 r. „Nowe technologie, nowe relacje. Trzeba rozpowszechniać kulturę szacunku, dialogu i przyjaźni”*.

³⁶ Benedykt XVI, *Orędzie na 44. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu 2010 r. „Kampania i duszpasterstwo w cyfrowym świecie: nowe media w służbie Słowa”*.

Wynika stąd, że istnieje chrześcijański styl obecności w świecie cyfrowym: przyjmuje on formę komunikacji szczerej i otwartej, odpowiedzialnej i szanującej innych. Przekazywanie Ewangelii poprzez nowe media oznacza nie tylko umieszczenie treści wyraźnie religijnych w różnych mediach, ale również konsekwentne świadczanie na własnym profilu cyfrowym oraz w sposobie przekazywania, wyborów, preferencji i osądów, które powinny być w pełni zgodne z Ewangelią, nawet jeśli wprost o niej nie mówią³⁷. Aby skutecznie głosić Ewangelię, nawet w świecie cyfrowym, nie można zapomnieć o konsekwentnym świadectwie tego, który je głosi. W nowych okolicznościach, jakimi są media społecznościowe, chrześcijanin jest ciągle powołany do dawania odpowiedzi na pytanie o motywy swojej chrześcijańskiej nadziei. Głoszona poprzez media prawda, musi być przekazywana w pełni, bez możliwości rozmycia za cenę zwiększenia popularności. Boża prawda, chociaż głoszona w przestrzeni sieci wirtualnej, wymaga jednocześnie wcielenia w świat rzeczywisty i ukonkretnienia w relacjach międzyludzkich. Papież wzywał chrześcijan, aby z ufnością i kreatywnością włączyli się w sieć relacji cyfrowych, dlatego że sieć jest integralną częścią ludzkiego życia. Benedykt XVI wyraził apel, „by także na tym polu głosić naszą wiarę, że Chrystus jest Bogiem, Zbawicielem człowieka i dziejów”³⁸. Świadectwo ludzi wierzących daje cenny wkład, aby sieć nie była narzędziem depersonalizującym człowieka, próbującym manipulować emocjonalnie czy dążyć do monopolizacji opinii. Ludzie wierzący winni zachęcać wszystkich do poszukiwań odpowiedzi na odwieczne pytania człowieka, świadczące o jego pragnieniu transcendencji i tęsknoty za autentycznym życiem³⁹.

W ostatnim orędziu na Dzień Środków Społecznego Przekazu w 2011 r. papież Benedykt XVI wskazywał na portale społecznościowe, które sprzyjają tworzeniu się nowych, otwartych przestrzeni publicznych, w których ludzie dzielą się swoimi pomysłami, informacjami czy opiniami; oraz poprzez które mogą również powstawać nowe więzi czy formy wspólnoty. Takie przestrzenie mogą wpływać na rozwój dialogu czy debaty, umacniać więzy jedności między ludźmi i skutecznie wspierać zgodę w społeczności. „Media społecznościowe potrzebują zatem zaangażowania wszystkich, którzy są świadomi wartości dialogu, rozsądnej debaty, logicznej argumentacji; osób starających się dbać o te formy wypowiedzi i wyrażania się, które odwołują się do najszlachetniejszych dążeń ludzi zaangażowanych w proces komunikacji” – zauważył papież Benedykt XVI⁴⁰. Dobra Nowina powinna być obecna w mediach społecznościowych, dzięki czemu nim dotrze ona do osób, dla których ten obszar egzystencjalny jest ważny. Świat cyfrowy bowiem dla wielu ludzi, szczególnie młodych, stanowi część codziennej rzeczywistości. Należy umiejętnie korzystać z nowego języka mediów, aby móc dotrzeć z nieskończonym bogactwem Ewangelii do serc i umysłów wszystkich ludzi. Wiara w Boga bogatego w miłosierdzie i miłość

³⁷ Benedykt XVI, *Orędzie na 45. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu 2011 r.* „Prawda, przepowiadanie i autentyczność życia w erze cyfrowej”.

³⁸ Tamże.

³⁹ Tamże.

⁴⁰ Benedykt XVI, *Orędzie na 47. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu 2013 r.* „Portale społecznościowe: bramy prawdy i wiary; nowe przestrzenie dla ewangelizacji”.

objawiona w Chrystusie są źródłem autentyczności ludzi wierzących, którzy dają świadectwo w mediach społecznościowych. Nie chodzi tylko o jednoznaczne wyrażanie wiary, ale również o sposób, w jaki przekazuje się swoje wybory, priorytety, opinie, które są zgodne z Ewangelią nawet w sytuacji gdy nie mówi się o niej w sposób wyraźny. Szczególnym sposobem dawania świadectwa będzie gotowość cierpliwego i pełnego szacunku angażowania się w pytania i wątpliwości na drodze poszukiwania prawdy i sensu ludzkiego życia. Benedykt XVI podkreślił, że ten, kto wierzy, naturalnie chce dzielić się swoją wiarą również w świecie cyfrowym. Jednak należy pamiętać, że to zaufanie mocy Pana Boga ma pierwszeństwo przed naszymi ludzkimi środkami. Media społecznościowe są okazją to doświadczenia modlitwy, medytacji czy dzielenia się Słowem Bożym przez ludzi wierzących. Chrześcijanie mogą uobecniać Ewangelię poprzez zaproszenia do wspólnych spotkań modlitewnych, pielgrzymek czy celebracji liturgicznych w konkretnych miejscach, jak np. kaplice czy kościoły. Konsekwencja i spójność winna charakteryzować nasze wyrażanie wiary i świadectwo o Ewangeliu w rzeczywistości, w której przychodzi nam żyć: fizycznej czy cyfrowej⁴¹.

Papież Franciszek wskazuje, iż media są jedną z dróg, dzięki której Kościół może dotrzeć do człowieka, Ewangelia może być głoszona poza murami świątyń. Człowiek jest powołany, by dawał świadectwo również o Kościele, który jest domem dla wszystkich. Media społecznościowe są jednym z miejsc, w których trzeba żyć powołaniem misyjnym i gdzie na nowo można odkryć piękno wiary, wartość spotkania z Chrystusem. Świadectwo chrześcijańskie zakłada umiejętność włączenia się w dialog z ludźmi naszych czasów, z ich oczekiwaniami, wątpliwościami czy nadziejami. Celem jest przekaz Ewangeliu o Jezusie Chrystusie, Bogu, który stał się człowiekiem, umarł i zmartwychwstał, aby uwolnić człowieka od grzechu i śmierci. Takie zadanie wymaga od człowieka dającego świadectwo, wrażliwości na życie i głębi duchowej. Dialog w świadectwie nie oznacza rezygnacji ze swoich idei czy tradycji, ale z roszczenia jakoby były jedyne i absolutne. Jednoznaczność świadectwa powinna wypływać z naszej miłości i czułości wobec tych, których spotykamy w świecie medialnym⁴².

5. ZAKOŃCZENIE

Niezwykła dynamika zmian, a w szczególności środków komunikacji społecznej, każą nam (jako Kościołowi) dostrzegać znaki czasu. Do niedawna były to głównie prasa, całkiem niedawno telewizja i radio, dzisiaj są to internetowe portale oraz media społecznościowe. To one tworzą globalny świat komunikacji społecznej. Są one łatwiejsze w dostępie nie tylko przez komputer, lecz również przez tablet czy smartfon. Kościół jest obecny w dynamicznie zmieniającym się świecie mediów. Wymownym tego przykładem było założenie konta na Twitterze (@ponifex)

⁴¹ Tamże.

⁴² Franciszek, *Orędzie na 48. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu 2014 r.* „Przekaz w służbie autentycznej kultury spotkania”.

przez Benedykta XVI. Obecnie na profilu ukazują się wpisy papieża Franciszka. Jego tweety docierają nawet do 22 milionów mieszkańców. Obecność na portalach społecznościowych biskupów bądź księży, tworzenie kont parafii, diecezji bądź organizacji katolickich jest wyraźnym sygnałem i wezwaniem do świadomej obecności katolików w mediach społecznościowych⁴³.

Obowiązek dawania świadectwa w sieci spoczywa przede wszystkim na świeckich, w debatach publicznych bowiem często głos osoby duchownej może wydawać się odległy bądź niezrozumiały. Ponadto w kwestiach moralnych, dotyczących rodziny, społeczeństwa, głos w mediach osób świeckich może stać się bardziej wyrazisty, konkretny. A osoby takie dają świadectwo własnego życia wiary. Media społecznościowe są potężnym narzędziem w budowaniu stosunków międzyludzkich. Zawsze to jednak relacje międzyludzkie winny być na pierwszym miejscu, również w świadczeniu o Jezusie Chrystusie⁴⁴.

BIBLIOGRAFIA

- Adamski A., *Media w analogowym i cyfrowym świecie*, Warszawa: PWN 2012.
- Brzezińska-Waleszczyk M., *Social media w duszpasterstwie*, w: *Media w duszpasterstwie*, red. M. Przybysz, T. Wielebski, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2014.
- Brzozowska-Woś M., *Media społecznościowe a wizerunek marki*, *Journal of Management and Finance* 11 (2013), nr 1/1, 53–64.
- Drożdż B., *Skuteczność świadectwa chrześcijańskiego w kontekście aktualnych wyzwań społeczno-kulturowych*, w: *Świadectwo w służbie ewangelizacji*, red. W. Przygoda, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL 2012, 11–14.
- Leśniczak R., *Media i Franciszek – refleksje po dwóch latach pontyfikatu*, w: *Chrześcijańska kultura, myśl i edukacja*, red. B. Bogotełbska, M. Worsowicz, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego 2016, 41–56.
- Leśniczak R., „Technical” and deontological aspects of journalistic programmes, *Kultura – Media – Teologia* nr 18, 2014, 80–81, http://kmt.uksw.edu.pl/media/pdf/kmt_2014_18_lesniczak.pdf [dostęp: 22.08.2017].
- Kloch J., *Zastosowanie najnowszych technologii Web 2.0*, w: *Media w Kościele i Kościół w mediach. Edukacja medialna, dziennikarska i w zakresie public relations oraz zastosowania Web 2.0 w Kościele w Polsce* red. M. Przybysz, J. Kloch, Katowice: Drukarnia Archidiecezjalna 2012.
- Laskowska M., *Nowe media w duszpasterstwie*, w: *Media w duszpasterstwie*, red. M. Przybysz, T. Wielebski, Warszawa: Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego 2014.
- Levinson P., *Nowe nowe media. Rewolucja w komunikacji*, tłum. z ang. M. Zawadzka, Kraków: Wydawnictwo WAM 2010.
- Goban-Klas T., *Franciszek w erze komunikacji i mediów naszych czasów*, w: *Sztuka komunikacji według Franciszka*, red. M. Laskowska, K. Marcyński, Warszawa: PWN 2016, 15–22.

⁴³ M. Laskowska, dz.cyt., 222–223; T. Goban-Klas, *Franciszek w erze komunikacji i mediów naszych czasów*, w: *Sztuka komunikacji według Franciszka*, red. M. Laskowska, K. Marcyński, Warszawa 2016, 15–22.

⁴⁴ M. Brzezińska-Waleszczyk, *Social media w duszpasterstwie*, w: *Media w duszpasterstwie...*, dz.cyt., 245.

**CHRISTIAN TESTIMONY IN THE PERSPECTIVE
OF SOCIAL MEDIA DEVELOPMENT**
ATTEMPT OF SYNTHESIS
OF CONTEMPORARY THEOLOGICAL REFLECTION

Summary

This article is an attempt to present important points of theological reflection about Christian presence in social media. Research material covers contemporary Catholic Church documents and pope Ratzinger's message on the Communication Day. Moreover, the author refers to the publications of selected media specialists. Research methodology includes contents analysis method and synthesis.

Key words: Christian testimony, social media, Church, Benedict XVI

Nota o Autorze

Ksiądz Marek WERESA – prezbiter diecezji siedleckiej, magister teologii, student dziennikarstwa w Instytucie Edukacji Medialnej i Dziennikarstwa na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Kontakt: <https://twitter.com/WeresaMarek>; <https://www.facebook.com/marek.weresa>